

a znalosti, šestá úroveň odpovídá nejlépe rozvinutým dovednostem a znalostem. V rámci šetření PISA je za základní úroveň stanovena úroveň druhá. Žáci, kteří této úrovni nedosáhnou, mají natolik omezené dovednosti, že mohou mít potíže v dalším vzdělávání, v práci i v běžném osobním životě.

Hlavní hodnocenou oblastí sedmého cyklu mezinárodního šetření PISA 2018 byla čtenářská gramotnost. Její teoretický základ a metodika hodnocení pocházejí už z prvního cyklu šetření z roku 2000 a byly dále rozvinuty v roce 2009. Je to první oblast, ve které proběhla už tři hlavní šetření. Protože je zaručena kontinuita zpracování dat, je možné podrobněji zkoumat výsledky žáků za posledních osmnáct let a pozorovat dlouhodobé trendy ve vzdělávání.

1.3 Specifika cyklu PISA 2018

Většina zemí přešla už v předchozím cyklu v roce 2015 na elektronickou formu testování a vyplňování dotazníků. Zásadní metodickou novinkou šetření PISA 2018, již umožnilo právě elektronické zadávání, bylo zavedení **adaptivního testování** v oblasti čtenářské gramotnosti. Adaptivní testování navázalo na přístup k testování, který byl v oblasti čtenářské gramotnosti využíván od roku 2000 do roku 2015 a v dalších dvou oblastech i v roce 2018. V tomto přístupu byl soubor všech testových úloh uspořádán do několika variant testu, které byly náhodně rozděleny mezi testované žáky. Každý žák dostal jen malou část testových otázek, ale celý vzorek testovaných žáků v zemi zodpověděl všechny otázky, které pokrývaly celou šíři hodnocené oblasti. Žáci nebyli zatěžováni příliš dlouhým testem, ale na úrovni zemí byl získán poměrně detailní a přesný obrázek o tom, co žáci umí. Při adaptivním testování žáci nevyplňují pevně sestavené varianty testu, ale testové úlohy jsou jim přidělovány individuálně podle toho, s jakou úspěšností test řeší. Méně úspěšný žák dostává snadnější úlohy a úspěšnějšímu žákovi jsou předkládány úlohy náročnější. Adaptivní testování umožňuje stanovit úroveň gramotnosti žáků přesněji, protože žáci mají více příležitostí projevit své dovednosti v úlohách, které odpovídají právě jejich úrovni. Bližší podrobnosti o adaptivním testování v šetření PISA 2018 jsou popsány v příloze 7.2.7.

V souvislosti s velkým rozšířením každodenního čtení textů v digitálních médiích se PISA 2018 cíleně zaměřila na sledování čtenářských dovedností potřebných pro tyto formy čtení. Byly vyvinuty **nové typy úloh** a změnilo se i prostředí, v němž jsou úlohy žákům zadávány. Je podobné webovým stránkám a umožňuje zobrazit větší počet textů, které mohou být propojeny hypertextovými odkazy. Do tohoto prostředí byly také převedeny původní trendové úlohy zaměřené na hodnocení tradičnějších aspektů čtenářské gramotnosti. Ukázkou nové testové úlohy zadávané v simulovaném prostředí webových stránek uvádí příloha 7.2.6.

Zvyšování účasti nečlenských zemí OECD v projektu PISA vedlo dále k nutnosti přizpůsobit šetření žákům s méně rozvinutými dovednostmi. Do testu čtenářské gramotnosti byly doplněny otázky, které umožňují lépe stanovit nižší úroveň gramotnosti žáků na dolním konci škály. Cenné informace o příčinách špatné úrovně čtenářské gramotnosti může poskytnout také nově zařazený **test plynulého čtení**.

Další novinkou šetření PISA 2018 bylo propojení s TALIS 2018, dalším projektem OECD, do modulu **PISA-TALIS Link**. Šetření TALIS zjišťuje názory a postoje učitelů a ředitelů škol například v oblastech profesního rozvoje, výuky, pedagogického vedení a uvádí je v mezinárodních souvislostech. Link umožňuje propojit data z obou šetření a rozšiřuje soubor respondentů dotazníků o důležitou skupinu aktérů procesu vzdělávání – o učitele. V České republice se do tohoto modulu zapojilo 182 škol a přes 2 600 učitelů. Zjištění budou zveřejněna na konci roku 2020.